

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	13
1. ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΟΠΟΥ ΖΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	
1.1. Η εκπαίδευση σε έναν αβέβαιο κόσμο	17
1.1.1. Μάθηση, ανάπτυξη και ο σκοπός της εκπαίδευσης ...	18
1.1.2. Η αντικειμενοποίηση του ανθρώπου στη σύγχρονη εκπαιδευτική σκέψη	20
1.1.3. Εκπαίδευση, αγωγή και παιδεία/μόρφωση	22
1.1.4. Συνθετική κατανόηση της έννοιας της εκπαίδευσης ...	27
1.2. Οι βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης κατά τον Biesta ...	28
1.2.1. Κοινωνικοποίηση	28
1.2.2. Απόκτηση προσόντων και ικανοτήτων	29
1.2.3. Η υποκειμενοποίηση ως κεντρικό διακύβευμα της εκπαίδευσης	30
1.3. Η διδασκαλία ως σχέση με τον κόσμο και τη δημοκρατία ...	41
1.3.1. Το παιδί ως υποκείμενο σε διάλογο με τον κόσμο	41
1.4. Προς μια εκπαίδευση με κέντρο τον κόσμο όπου ζει το παιδί	49

2. ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

2.1. Εισαγωγή	53
2.2. Δημοκρατία και εκπαίδευση	56
2.2.1. Η δημοκρατία ως τρόπος του κοινωνικού ζην και η επιθυμία για το καλό ως εκπαιδευτικός προσανατολισμός	58
2.2.2. Το σχολείο ως χώρος ουσιαστικής διαβούλευσης	60
2.2.3. Η σχεσιακή μεταφυσική του καλού: από το άτομο στο πρόσωπο και το πλουραλιστικό καλό	62
2.2.4. Η εκπαίδευση ως χώρος και χρόνος βαθύτερης δημοκρατίας	64
2.2.5. Η επιτακτική ανάγκη για δημοκρατική εκπαίδευση σήμερα	67
2.2.6. Η εκπαίδευση, το σχολείο, σήμερα μπορεί να γίνει τόπος εφαρμοσμένης δημοκρατίας	69
2.3. Συνολική προσέγγιση του σχολείου (Whole School Approach)	72
2.4. Το Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό ως εργαλείο πραγμάτωσης του καλού	82
2.5. Εκπαίδευση για το Καλό κάθε Ανθρώπου και του Κόσμου: εφαρμοσμένη δημοκρατία, δημοκρατικός πολιτισμός και σχολική πράξη	110
2.5.1. Το καλό ως υποκειμενοποίηση (subjectification) και ελευθερία	112
2.5.2. Το καλό ως ευδαιμονική λειτουργικότητα	113
2.5.3. Το καλό ως εσχατολογικός ορίζοντας	114
2.5.4. Από την εμπειρία στην εφαρμοσμένη δημοκρατία	116
2.5.5. Από τη θεωρία στην επιχειρησιακή γλώσσα: οι Ικανότητες για Δημοκρατικό Πολιτισμό	116
2.5.6. Από τις «ικανότητες» στις «πραγματικές δυνατότητες»	119
2.5.7. Προς τη διδακτική μεθοδολογία: Ο σχεδιασμός ως πράξη φροντίδας	120
2.6. Εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Εκπαίδευση για το Καλό κάθε Ανθρώπου και του Κόσμου με βάση το Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό	125
2.6.1. Διδακτική μεθοδολογία και Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό	125

2.6.2. Σχεδιασμός και οργάνωση εκπαιδευτικού έργου	127
2.6.2.1. Σε τι μας χρησιμεύει ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού έργου;	128
2.6.2.2. Πώς ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού έργου λειτουργεί ως εκπαίδευση στον δημοκρατικό πολιτισμό;	129
2.6.2.3. Ποιοι είναι οι βασικοί άξονες που χρειάζεται να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό και την οργάνωση του εκπαιδευτικού έργου;	132
2.6.3. Σχεδιασμός διδασκαλίας	137
2.6.3.1. Πρακτικά βήματα σχεδιασμού διδασκαλίας . .	152
2.6.4. Μέθοδοι, στρατηγικές και τεχνικές διδασκαλίας- παιδαγωγικές προσεγγίσεις και δημοκρατικός πολιτισμός	173
2.6.4.1. Παιδαγωγικό ήθος, επικοινωνία και δημοκρατική κουλτούρα στη σχολική ζωή	177
2.6.4.2. Συνεργατική μάθηση και δημοκρατικός πολιτισμός	184
2.6.4.2.1. Βασικές αρχές της συνεργατικής μάθησης και τα οφέλη της	187
2.6.4.2.2. Οφέλη της συνεργατικής μάθησης . .	188
2.6.4.2.3. Πώς σχηματίζουμε ομάδες;	192
2.6.4.2.4. Πώς διασφαλίζουμε τη συνεργασία στο εσωτερικό κάθε ομάδας;	196
2.6.4.2.5. Τεχνικές και δραστηριότητες συνεργατικής μάθησης στην πράξη	201
2.6.4.2.6. Διαλογική μάθηση και συζήτηση στην τάξη	211
2.6.4.2.7. Διδασκαλία που βασίζεται σε έργα (= Project-based learning) και κοινότητα μάθησης	215
2.6.4.2.8. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού και το δημοκρατικό κλίμα στην τάξη . . .	220
2.6.4.3. Η τέχνη της άμεσης διδασκαλίας	226
2.6.4.3.1. Τι σημαίνει διδάσκω επεξηγώντας;	231
2.6.4.3.2. Στρατηγικές επεξηγήσεων	232
2.6.4.3.3. Η εφαρμογή	236
2.6.4.4. Αναστοχασμός ως Μαθησιακή Στρατηγική για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό στην Τάξη . . .	250

2.6.4.4.1.	<i>Ποια είναι τα οφέλη του αναστοχασμού στη μάθηση;</i>	252
2.6.4.4.2.	<i>Αναστοχασμός και Ικανότητες Δημοκρατικού Πολιτισμού</i>	255
2.6.4.4.3.	<i>Πρακτικές εφαρμογές του αναστοχασμού στην τάξη</i>	258
2.6.4.4.4.	<i>Παράδειγμα από την πράξη: «Η φωνή των μαθητών/τριών»</i>	262
2.6.4.5.	<i>Μάθηση μέσω Κοινωνικής Προσφοράς (Service Learning) και Ικανότητες για Δημοκρατικό Πολιτισμό στην Εκπαίδευση</i>	266
2.6.4.5.1.	<i>Εφαρμογές στην πράξη και ιδέες για όλες τις βαθμίδες</i>	272
2.6.4.5.2.	<i>Βασικά βήματα για τον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού προγράμματος Μάθησης μέσω Κοινωνικής Προσφοράς</i>	278
2.6.4.6.	<i>Μαθαίνοντας όλοι και όλες με παιχνίδια και παιχνιδοποίηση (gamification)</i>	288
2.6.4.6.1.	<i>Από το παιχνίδι στη μάθηση</i>	293
2.6.4.6.2.	<i>Πότε λειτουργεί και πότε όχι το παιχνίδι;</i>	295
2.6.4.6.3.	<i>Η παιχνιδοποίηση ως πρακτική και μοχλός δημοκρατικού πολιτισμού</i>	296
2.6.4.6.4.	<i>Διαφορετικές ομάδες και τύποι παιχνιδιών</i>	300
2.6.4.6.5.	<i>Ιδέες για Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο</i>	303
2.6.4.7.	<i>Διδασκαλία ακούγοντας τις «φωνές» και τις ανάγκες των παιδιών</i>	311
2.6.4.7.1.	<i>Η Ηθική της Φροντίδας ως προϋπόθεση για πραγματική «φωνή»</i>	316
2.6.4.7.2.	<i>Η «φωνή» των παιδιών ως στοιχείο δημοκρατικού πολιτισμού</i>	317
2.6.4.7.3.	<i>Τεχνικές και εργαλεία</i>	320

2.6.4.8. Διδασκαλία αμφιλεγόμενων ζητημάτων σε όλα τα μαθήματα ως μοχλός ανάπτυξης Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό	332
2.6.4.8.1. Αμφιλεγόμενα ζητήματα	337
2.6.4.8.2. Από την τάξη στο σχολείο: αμφιλεγόμενα ζητήματα και ικανότητες για δημοκρατικό πολιτισμό	340
2.6.4.8.3. Μεθοδική αξιοποίηση αμφιλεγόμενων ζητημάτων στη διδασκαλία	342
2.6.4.8.4. Αποκαταστατική δικαιοσύνη (Restorative justice) ως μεθοδολογία για δημοκρατική διαχείριση συγκρούσεων	351
2.6.4.8.5. Η θρησκεία ως αντικείμενο στην εκπαίδευση και ως ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα	361
 BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 377
ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ	405
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	427